

Sygn. akt IV Ca 656/15

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2016r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Andrzej Jastrzębski (spr.)

Sędziowie SO: Wanda Dumanowska, Elżbieta Jaroszewicz

Protokolant: sekr. sądowy Kamila Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2016 r., w S.

na rozprawie

sprawy z wniosku B. Z.

z udziałem M. P. (1), K. P., D. P. (1)

i D. P. (2)

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestnika K. P. od postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 18 września 2015 r. sygn. akt IX Ns 1283/14

postanawia:

1. oddalić apelację,
2. zasądzić od uczestnika K. P. na rzecz wnioskodawczyni B. Z. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wnioskodawczyni w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt IV Ca 656/15

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni B. Z. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej S. P. i stwierdzenie, że dziedziczy ona całość spadku na podstawie testamentu własnego z dnia 2.02.2014r.

Uczestnicy postępowania M. P. (1), D. P. (1) i D. P. (2) (działający przez kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu) nie oponowali wnioskowi B. Z..

Uczestnik postępowania K. P. zakwestionował ważność sporządzonego testamentu zarzucając pierwotnie, że nie został on sporządzony przez spadkodawczynię, a następnie, że testament jest nieważny, albowiem w testamencie dochodzi do rozrządzenia na wypadek śmierci nieistniejącym majątkiem spadkowym.

Postanowieniem z dnia 18 września 2015r. Sąd Rejonowy w S. stwierdził, że spadek po S. P. zmarłej w dniu (...). w S., ostatnio stale zamieszkałej w K., na podstawie testamentu własnego z dnia 2.02.2014r. nabyła córka B. Z. (c. S. i K.) w całości, oraz określił, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Powyższe orzeczenie zapadło na podstawie następującego stanu faktycznego:

S. P., zamieszkała w (...) (...), będąc w pełni władz umysłowych, cierpiąc jednak na ciężką, nieuleczalną chorobę i przewidując możliwość śmierci, w dniu 2.02.2014r. własnoręcznie, na karcie papieru w kratkę, sporządziła testament własnoręczny, opatrzony datą, pod którym złożyła własnoręczny podpis. W testamencie tym, będąc współwłaścicielem w 1/3 części nieruchomości w K. częściowo nieprawidłowo opisała przedmiotową nieruchomość tj. w zakresie jej powierzchni. Prawidłowo opisała natomiast numer działki, na jakiej nieruchomość jest posadowiona, tj. (...). Testatorka wskazała jednoznacznie, że jej spadkodawczynią ma być córka B. Z.. S. P. wskazała przy tym dane personalne powołanej przez nią spadkodawczynie, tj., datę urodzenia oraz nr dokumentu tożsamości. Pomimo błędnego wskazania powierzchni i nie wskazania wielkości własnego udziału w nieruchomości w K., określiła że „ten” – czyli cały spadek po niej otrzymuje (wcześniej dokładnie wskazana) córka B. Z..

Jak ustalił Sąd Rejonowy S. P. sporządzając testament, działała w pełni świadomości własnego rozrządzenia na wypadek śmierci i woli testowania na rzecz córki, o czym informowała także osoby trzecie.

S. P. zmarła w S. dnia (...). Testament spadkodawczynie został otwarty i ogłoszony protokołem w sprawie o sygn. akt IX Ns 1282/14. Oceniając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy, bacząc na treść przepisów art. 949 § 1 i § 2 kc, art. 948 § 1 i § 2 kc w zw. art. 65 § 1 kc, jak na podstawie art. 961 kc, uznał, że wniosek był zasadny.

Zdaniem Sądu Rejonowego nie budził wątpliwości fakt, że testament S. P., mimo początkowych wątpliwości ze strony uczestnika K. P., sporządzony został własnoręcznie przez spadkodawczynię i opatrzony przez nią podpisem. Ważność tego testamentu nie została skutecznie przez tego uczestnika zakwestionowana, mimo że rzeczywiście, ponad wszelką wątpliwość S. P. nie była w chwili śmierci właścicielem nieruchomości położonej na działce nr (...) w K., która miałaby powierzchnię 9,33 ha., albowiem z odpisu z księgi wieczystej KW nr (...) wynika, że spadkodawczynie zawyżyła stan własności o przeszło 9 ha. Nie ulega jednak wątpliwości, że oznaczenie numeryczne działki jest należyte. Taka omyłka nie pozbawiła jednak ważności testamentu, albowiem w ostatnim jego zdaniu S. P. w sposób nie budzący wątpliwości wskazała, iż wcześniej prawidłowo wskazana wnioskodawczynie – „córka otrzymuje ten spadek”. Skoro zatem materiał dowodowy wskazuje (przede wszystkim brak w tym zakresie sporu), iż całość spadku po spadkodawczynie wypełnia udział w nieruchomości w K., to w ocenie Sądu wyżej wskazane wyrażenie należy tłumaczyć jako wyrażenie przez S. P. woli powołania do spadku po niej, córki B. Z., w całości. Za taką konkluzją przemawia zasada poszanowania woli testatora, która ma na celu utrzymanie woli spadkodawcy w mocy oraz nadanie jej treści zgodnej z rzeczywistą wolą zmarłego, o której zaświadczać mogą m.in. okoliczności sporządzenia testamentu, stosunki zmarłego z rodziną i innymi osobami, motywy, którymi się kierował przy dokonywaniu rozrządzeń itp. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 kpc.

Z rozstrzygnięciem powyższym nie zgodził się uczestnik postępowania K. P., który zaskarżył wydane orzeczenie w całości, podnosząc zarzuty naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 kpc poprzez błędne ustalenie, że dokument z dnia 3.02.2014r. stanowi testament zwykły, mocą którego powołano spadkobiercę do całości spadku, jak i naruszenia prawa materialnego, tj. art. 981 kc poprzez jego niezastosowanie. Uczestnik wskazał, że przedmiotowy dokument nie stanowi testamentu w sensie prawnym, nie może być podstawą stwierdzenia nabycia spadku. Podkreślił też, że Sąd Rejonowy nie odniósł się do jego twierdzeń dotyczących zapisu windykacyjnego i błędu. W efekcie apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania lub o zmianę orzeczenia poprzez stwierdzenie nabycia spadku po S. P. na podstawie ustawy.

W odpowiedzi wnioskodawczynie wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od uczestnika na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności podkreślić należało, że zgodnie z wyrażoną w art. 382 kpc ogólną dyrektywą kompetencyjną Sąd odwoławczy jest instancją merytoryczną, orzekającą na podstawie całego materiału dowodowego zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Szeroki zakres uprawnień i obowiązków sądu odwoławczego nie tylko umożliwia mu, ale wręcz nakłada na ten sąd obowiązek pełnego merytorycznego zbadania sprawy i naprawienia wadliwości, jakie miały miejsce w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

Kierując się powyższymi regułami Sąd Okręgowy po wnikliwym przeanalizowaniu niniejszej sprawy stwierdził, że orzeczenie Sądu I instancji nie wymagało korekty. Sąd Rejonowy wydał słuszne rozstrzygnięcie oparte na prawidłowo ustalonym stanie faktycznym oraz dokonanych na jego podstawie rozważaniach prawnych wynikających z właściwie zastosowanych przepisów prawa.

W niniejszej sprawie Sąd II instancji nie dopatrył się wskazywanych w apelacji naruszeń prawa procesowego ani prawa materialnego. Nie sposób było podzielać racji apelującego uczestnika, który kwestionował, by przedmiotem sprawy był w ogóle testament, i który wskazywał jednocześnie, że w sprawie chodzi o „jakiś rodzaj zapisu lub służebności”. Na uwadze mieć należało, że S. P. nie tylko opisała, co jest przedmiotem spadku (choć rzeczywiście błędnie wskazała powierzchnię nieruchomości), lecz również i co znamienne, że wyrażając swą wolę, podsumowała, iż chodzi jej o to, aby spadek po niej otrzymała jej córka. Co równie ważne testatorka podała też przyczynę takiego rozrządzenia - wytłumaczyła, że córka otrzymuje ten spadek w zamian za dożywotnie utrzymanie testatorki (przy czym uznać należało, że spełnienie się tego warunku nastąpiło przed otwarciem spadku). Rozbieżności między opisem nieruchomości w testamencie, a wpisami do księgi wieczystej nie czynią tak skonstruowanego testamentu holograficznego nieważnym i nieskutecznym. Spadkodawczyni wyraźnie wskazała, że „Córka otrzymała ten spadek” (k. 4). Zważyć należało, że Wykładnia testamentu przeprowadzona według reguł wykładni subiektywno-indywidualnej, przewidziana w art. 948 § 1 kc, zakłada dążenie do jak najwierniejszego odtworzenia woli testatora. Zastosowanie znajdują w tym wypadku również ogólne dyrektywy interpretacji oświadczenia woli z art. 65 kc. Dopiero, jeżeli w wyniku tak przeprowadzonego postępowania odtwarzającego wyrażoną w testamencie wolę spadkodawcy nie uzyska się jednoznacznych wyników, pozwalających stwierdzić jakiego rodzaju rozporządzenia i na czyją rzecz zostały dokonane, konieczne staje się wykorzystanie szczegółowych wskazówek zawartych m.in. w art. 961 kc., którego zadaniem jest ukierunkowanie interpretacji niejasności związanych z rozróżnieniem powołania do spadku od zapisu ... (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2015 r., I CSK 489/14, LEX nr 1767089).

W niniejszej sprawie ostatnia wola testatorki nie powinna budzić wątpliwości. Potwierdza ją treść nie tylko pozostawionego przez nią testamentu, ale i stawający w sprawie świadkowie: M. P. (2) i B. S., którzy w istocie jednoznacznie wskazali na to, co było wolą spadkodawczyni. Wyraźnie wynika to ze słów w szczególności świadka M. P. (2), który wskazał, że S. P. „miała 1/3 gospodarstwa i mówiła, że swoją część zapisała córce. Moja (...)mówiła to od 20 lat”. (vide: zeznania tego świadka – k. 96).

W tej sytuacji owe „wady” testamentu, na które powołuje się apelujący uczestnik postępowania, a które w istocie ograniczają się wyłącznie do rozbieżności w zakresie rzeczywistej wielkości nieruchomości (udziału w niej) wchodzącej w skład masy spadku nie mogą niweczyć ostatniej woli spadkodawczyni wyrażonej w testamencie, która to wola była znana nawet osobom trzecim w tej sprawie. Ostatnią wolę spadkodawcy wyrażoną w testamencie należy zaś tłumaczyć w taki sposób, aby zapewnić w możliwie najpełniejszym stopniu realizację jego rozporządzeń. W sytuacji, gdy możliwe jest różne rozumienie postanowień testamentu, konieczne jest przyjęcie takiej wykładni, która pozwala utrzymać rozrządzenia spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądną treść (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2010 r., IV CSK 524/09, M.Prawn. 2010/11/596, Lex nr 602304).

Kierując się tą zasadą, i w efekcie wywiedzioną apelację uznając wyłącznie za polemikę ze słusznym rozstrzygnięciem Sądu Rejonowego, Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do podzielenia zasadności zarzutów apelacyjnych, a wobec tego oddalił apelację, czyniąc to, jak w pkt(...) sentencji, na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc.

Rozstrzygając konsekwentnie o kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd II instancji orzekł, jak w pkt(...) sentencji, na podstawie art. 520 § 2 kpc, poprzez zasądzenie od uczestnika K. P. na rzecz wnioskodawczyni B. Z. kwotę 360

zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wnioskodawczyni, przy czym ustalenie wysokości ww. kosztów nastąpiło w oparciu o § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 2 i z uwzględnieniem § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2015r., poz. 1801).